

Inleiding :

Tegenwoordig voelen veel mensen zich op de een of andere manier aangesproken door de ideeën, cultuur en economie van Japan. Toch blijft het land voor velen een raadsel. Het is verwesterd maar lijkt op geen enkel westers land, het hoort bij Azië maar is heel anders dan andere Aziatische landen. Kortom, Japan is een uniek land waar tradities en de moderne tijd hand in hand gaan.

Iedereen kent de clichématige kalenderplaatjes van een besneeuwde berg Fuji met bloeiende kersenbomen en een passerende hogesnelheidstrein - met misschien ook nog een meisje in kimono op de voorgrond. De voorstelling is een Japanse uitvinding en geeft aan hoe de Japanners zichzelf zien. Onvermoeibaar geven ze aan dat oude gebruiken en tradities goed samengaan met moderne technologie.

Het land is pas in de loop van de 19e eeuw uit zijn isolatie gekomen die het de drie voorgaande eeuwen had ondergaan. Sindsdien hebben de Japanners zowel hun uiterste best gedaan om te moderniseren als hun culturele identiteit te behouden.

Met het echte Japan kan je dus meer kanten op. U kan kiezen voor het multiculturele Tokyo of de bastions van cultuur en traditie als Kyoto, maar ook voor het oudere en rustige Japan buiten de begaande paden.

De Japanse archipel, die met zijn meer dan 3000 eilanden op de 'ring van vuur' rond de Grote Oceaan ligt, is een seismisch en vulkanisch zeer actief gebied.

Het land bestaat voor 75 procent uit bergen, een groot gedeelte daarvan is bebost of vulkanisch.

De steden zijn gebouwd op vlakten en aan de kust. Het gebied rond Tokyo en Yokohama is de grootste stedelijke concentratie ter wereld.

Zeventig procent van de 130 miljoen inwoners van Japan wonen langs de Grote-Oceaan kust, tussen Tokyo en Kyushu.

De resterende stukjes land worden intensief bebouwd. Veel regen, smelt water en diepe meren creëren vrijwel perfecte omstandigheden voor het verbouwen van rijst.

Tot halverwege de 20e eeuw was Japan een agrarisch land, maar na de 2de wereld oorlog vond een grote trek naar de steden plaats. Sinds de oorlog nemen de verwerkende industrie, mijnbouw en bouw ongeveer 1/3 van het nationaal product voor hun rekening. De snel groeiende detailhandel en de dienstensector zijn goed voor 60%.

Japan wordt voornamelijk gevormd door 4 grote eilanden. Honshu (N-Mi-W) : 231 319 km² - 96,5 miljoen inwoners), Hokkaido (N) : 78 461 km² - 6,4 miljoen inwoners, Kyushu (Z) : 40 553 km² - 15,9 miljoen inwoners en Shikoku (Z): 18 772 km² - 4,8 miljoen inwoners.

Het ligt ten oosten van het Aziatische vaste land, in het noordwesten van de Grote Oceaan.

De archipel bevindt zich tussen het Russische eiland Sachalin en Taiwan en beslaat ca 4000 km. Goed voor 377 819 km².

Wellicht is de wereld van geavanceerde technologie en voortdurende verandering nergens zo duidelijk zichtbaar als in Japan. Sommigen vinden het hedendaagse Japan een kitscherig aftreksel van de westerse wereld, dat de traditionele cultuur vernietigt. Anderen juichen Japans fascinerende inventiviteit en verbeelding juist toe, en prijzen zijn voortrekkersrol. In de steden zijn er maar weinig gebouwen ouder dan 25 jaar, en het consumentengedrag in dit economisch bolwerk kan binnen een paar weken veranderen.

Wij vlogen 10u40 minuten vanuit Frankfurt en 9234 km om dit alles te gaan ontdekken. (vanaf Osaka)

DAG 1 : Brussel – Frankfurt- Osaka

In de voormiddag bijeenkomst in de luchthaven van Brussel Nationaal voor vertrek per lijnvlucht van LUFTHANSA naar Frankfurt. Bij aankomst aansluitend doorverbinding per lijnvlucht van LUFTHANSA rechtstreeks en non-stop naar Osaka.

Dag 2 : Osaka - Nara

In de voormiddag komen we aan in de nieuwe luchthaven **Kansai van Osaka**, aangelegd op een kunstmatig eiland en verbonden met een vele kilometer lange stalen brug met het vasteland.

Osaka's aanzien als handelsstad dateert van de tijd dat Toyotomi Hideyoshi in 1586 het Osakajo-kasteel bouwde.

Hij moedigde handelaren uit andere delen van Japan aan er zicht te vestigen. In de jaren 20 en 30 van de 20ste eeuw werd de stad een industrieel centrum.

Osaka's 30 000 bedrijven zijn goed voor ongeveer een kwart van Japans industriële productie.

Officieel is Osaka de op twee na grootste stad van Japan, maar omdat Tokyo en Yokohama in feite in elkaar overlopen, geven de meeste mensen Osaka de tweede plaats (met een bevolking 3,2 miljoen).

In de tweede wereld oorlog is de stad plat gebombardeerd en ging al het culturele erfgoed verloren. Door de weinige bezienswaardigheden is Osaka mogelijk alleen een interessante bestemming voor bezoekers die bedrijven willen bezoeken. Mooi is het niet, de eentonigheid van Osaka's betonnen hoogbouw wordt alleen verbroken door een netwerk van kanalen, verder is het er druk, vuil en nog eens druk.

Het regent pijpestelen en gelukkig zitten we in de bus, die voert ons over de eerste 'elevated highways' rechtstreeks naar **Nara**.

We nemen een lichte lunch, een buffet, er is keuze genoeg en voldoende Japans getint, in ons hotel voor de volgende 2 dagen. Gelegen in het centrum van de stad.

S' Namiddags hebben we onze eerste kennismaking met het alledaagse Japan, als we een rustige stadswandeling maken door de aangename winkelhoofdstraat. De wind en de regen maken het filmen wel erg lastig. De meesten van de groep lijken wel springbonen te hebben gegeven, ik kan nauwelijks volgen.

Nara (met 300 000 inw) is een kleine stad, de rustige sfeer die er heerst schijnt bedoeld om de lange slaap van de roemruchte voorvaders niet te verstoren. Terwijl Kyoto zijn grandeur ontleent aan een betrekkelijk recent verleden, staan er in Nara en omgeving gebouwen die zo oud zijn, dat het een wonder mag heten dat ze bewaard bleven. De Japanse beschaving werd voor het eerst zichtbaar in het Nara Bekken. In 710 stichtte keizerin Gemmei ongeveer 2km ten weste van het moderne Nara Heijo als haar vaste hoofdstad.

Vele gebouwen hebben de tand des tijds weerstaan. De beboste heuvels, tempeltuinen en eeuwenoude houten gebouwen maken Nara tot een symbool van rust.

De stad is als een dambord, met rechtlijnige straten en een duidelijke verdeling in zones.

We botsen in de straten ook al direct op een **pachinko hal**. Het populairste tijdverdrijf in Japan heet pachinko, een spel dat op flipperen lijkt, maar dan eenvoudiger en zonder flippen. Bij dit spel, met een verticaal opgesteld bord, moet een balletje worden weggeschoten dat langs pinnen en andere hindernissen naar beneden klettert. Onbeweeglijk en geheel door het spel gegrepen zitten klanten soms urenlang achter een gokautomaat. Succes hangt af van ervaring, maar vooral van geluk. Met stalen ballen in de pachinko automaat moet men proberen zoveel mogelijk nieuwe ballen te winnen.

Tot de prijzen behoren snoep en sigaretten (gokken voor geld is illegaal). Deze kunnen meestal geruild worden bij een winkeltje in de buurt voor geld. De winsten die met pachinko gemaakt worden zijn de grootste in de Japanse gokspelindustrie, d.w.z. winsten voor de uitbaters.

Via tuinen rond de **Sarusawa vijver** (centrum Nara) trekken we naar een **traditionele stadswoning** met 'binnentuin'. Op de achtergrond zien we al de **Kofuku-ji tempel** daterend uit 1426.

De **traditionele houten woning** behoort tot de Imanishi Shoin Familie (sinds 1924), daterend uit de Muromachi-periode, zo'n 550 jaar geleden. De woning is dus van de 15-16de eeuw !

De woning werd gebruikt om gasten te ontvangen, zoals de hogere klasse van staatsambtenaren of hoog geplaatste priesters en andere rijke lieden.

De structuur van de woning is erg praktisch uitgewerkt voor een land van aardbevingen en hete en vochtige zomers. Het is moeilijk te zien maar er zijn 3 verschillende niveau's in uitgewerkt. Alleen de belangrijkste personen konden gebruik maken van het hoogste niveau.

De vloer is bedekt met tatami matten, gemaakt uit rijststro. Het aantal tatami bepaald ook de grote van de kamer.

Verwijderbare houten en papier schuifpanelen, maken in een handomdraai de kamer groter of kleiner. De kamer grootte is dus snel aan te passen aan de eigenlijke noden.

Op onze eerste dag maken we ook al direct kennis met een **Saké proeverij** in de Traditionele sakebrouwerij : **Harushika**. De saké of rijstwijn, in de shinto-mythen de standaard godendrank, wordt al sinds de introductie van de rijstcultuur gedronken. Het begrip 'sake' staat tegenwoordig voor alcoholische drank in het algemeen. Het specifieke Japanse woord voor rijstwijn is nihonshu. Goede sake drinkt men net zo makkelijk als goede wijn, maar de sake heeft wel een hoger alcoholpercentage. De populairste drank in Japan is bier. En daar ga ik me na deze proeverij ook aan houden. Het bier van 't vat is hier zelfs uitstekend.

Ten zuiden van het centrum ligt de **oude stad Naramachi**.

In de oude wijk Naramachi staan **machiya** (koopmanshuizen) uit de 18de en 19de eeuw, die nu dienst doen als galerieën en kunstwinkels.

De gebouwen vallen op door smalle gevels en een verbazingwekkende diepte. Dit was een reactie op belastingen die berekend werden naar de breedte van de gevel.

Er is een lange doorgang via een binnentuin (Naka-niwa) naar het hoofdverblijfplaats. Die op zijn beurt verbinding heeft met de gang met de keuken (Akari-tori). Er is eveneens een vernuftig ventilatie systeem uitgewerkt en de raam blinderingen die zich toch op enige hoogte bevindt kan zelfs van op de begane grond worden geopend.

Om plaats te besparen is de trap naar de bovenverdieping gemaakt uit op elkaar gestapelde boxen met schuiven en kasjes (Hako-Kaidan).

Uiteindelijk belanden we nog in een overdekt centrum met talrijke winkeltjes en restaurants.

We nemen het avondmaal in een traditioneel Japans restaurant, waar we direct worden ondergedompeld in de lokale sfeer en eetgewoontes als heerlijke gerechtjes worden opgediend.

Er is soep met noedels – in stapelpotjes verder nog koude vis, groenten, vlees, soja, wasabi en ander lekkers.

Dag 3 : Nara

Na gisteren kennis gemaakt te hebben met de gemoedelijke sfeer van het oudere woongedeelte van de stad, leren we vandaag meer van de grandeur van het 8 eeuwse Nara, de oude hoofdstad en eindpunt van de beroemde Zijderoute.

We rijden via de betere stadswijken naar het **Nara Park**.

Het Nara Park (500ha) zelf is bevolkt met meer dan 1000 tamme **damherten** (shika). Ze lopen er vrij rond als (volgens Shinto) boodschappers van de goden.

Het Park beslaat het noordoostelijk deel van de stad.

In dit grootste stadspark van Japan zijn enkele van Nara's mooiste schatten te vinden.

Dit mooi groene bos is tevens een openluchtmuseum met talrijke tempels en schrijnen.

Langs de 800 m lange oprit staan zo'n 2000 stenen lantaarns, geschonken door gelovigen sinds de 11de eeuw. Nog duizend andere, van brons gemaakt, hangen fraai aan de dakranden van de gebouwen die zich dichterbij het hoofdcomplex bevinden.

Het **Kasuga-heiligdom**, een van de bekendste en meest gefotografeerde shinto-bezienswaardigheden, was oorspronkelijk het schuts-heiligdom van de familie Fujiwara, die Nara hielp stichten. Het oorspronkelijk gebouw werd in 710 voltooid. Volgens het shintoïstische principe van reinheid en vernieuwing werd het echter, net als het grote heiligdom in Ise, iedere 20 jaar afgebroken en op identieke wijze herbouwd. In de loop der eeuwen gebeurde dit 50 keer. Het huidige gebouw dateert echter van 1863.

De **Kasuga**, een mooi voorbeeld van de Chinese tempelbouwtijl die tussen de 7de en 10de eeuw in zwang was, geldt als een architectuurmodel : van andere heiligdommen in Japan met vermiljoenrode houten pilaren en ver overhangende Chinese daken wordt vaak gezegd dat ze in Kasuga-stijl zijn gebouwd.

De herten staken in de ijstijd continentale landbruggen over en bereikten Japan eerder dan de Japanners zelf. Stalletjes doen goede zaken met hertenkoekjes (shika sembei) die sommige buitenlanders voor lokale lekkernij aanzien en opknabbelen.

De herten zijn gulzig en duwen wel eens vuinbakken om en soms zelfs klein uitgevallen mensen. Mannen vormen een licht risico tijdens de paartijd. Maar meestal zijn de herten lief en gewillig.

Verder is er het impressionante **Todaiji tempelcomplex** dat onze aandacht krijgt. De rustgevende omgeving draagt hier zeker bij tot de serene uitstraling van het geheel, dat we betreden doorheen de imposante 19 meter hoge toegangspoort.

We paseren nog eerst een bedelmonnik.

En treden dan binnen doorheen een 3-tal poorten w.o. de 19m hoge **Nandaimonpoort** (uit de 8ste eeuw), een 2de poort met wachters, en een 3de poort met 18 pilaren.

De fraai vormgegeven, achthoekige bronzen lantaarn voor het hoofd gebouw is een origineel uit de 8ste eeuw.

Het Todai-ji -tempelcomplex bestaat uit de **Zaal van de Grote Boeddha** (Daibutsuden), subtempels, zalen, pagoden en poorten van uitzonderlijk historisch en architectonisch belang.

Keizer Shomu (724-748) liet de tempel (voltooid in 752) bouwen om er een kolossaal bronzen beeld van de **Vairocana Boeddha** (de Boeddha waar alle andere Boeddha's aspecten van zijn) in orde brengen.

Vooraf om Nara's positie als hoofdstad en boeddhistisch centrum te verstevigen.

Branden en natuurrampen zijn er de oorzaak van dat de meeste gebouwen van het tempelcomplex reproducties zijn uit de 16de en 17de eeuw, het 16m hoge beeld bleef steeds in tact.

Hoewel de hal kleiner is dan zijn voorganger - 57m breed, 50m lang en 48m hoog - is het toch een van de grootste houten bouwwerken van de wereld. Dat was ook nodig om de **Daibutsu** te kunnen bevatten, het

grootste bronzen beeld van de wereld. De Daibutsu, die in zijn 1200-jarig bestaan door branden beschadigd werd en tijdens aardbevingen tweemaal zijn hoofd verloor, werd voor het laatst gerestoureerd in 1692. De zittende kolos, die 550 ton weegt en waarin meer dan 100 kilo goud verwerkt werd, torent 16 m boven zijn sokkel uit.

Om de Daibutsu heen staan 17de en 18de eeuwse beelden : **Kokuzo Bosatsu** of **bodhisattva** (verlichte wezens) en daarachter **Koumokuten**, een hemelse bewaker uit het midden van de Edo-periode.

En verder naar achter maar aan de rechter kant **Tamonten**, ook een hemelse bewaker.

Achter het boeddha beeld is in een grote houten zuil een gat geboord. Volgens het volksgeloof bereikt u het nirvana als u zich door het gat kunt wringen.

We wandelen verder tot aan de **Isui-en-tuin**, even buiten het Nara park. De imposante bergen Wakakusa en Kasuga vormen samen met het grote dak van Todai-ji de achtergrond van deze tuin uit de Meiji-periode. In de lente bloeien hier pruimen, kersen en azalea's, in de herfst kleurt de esdoorn rood.

Stenen lantarens, kronkelend stroompje en theehuizen met daken van riet en cederschors maken het beeld compleet.

In de theehuizen kan men mugitoro eten, een zeer gezond gerecht van aardappel, tarwe en rijst.

Tijd dan maar, om nog wat japans te eten in een nabijgelegen Japans restaurant

De bus voert ons dan verder naar **Ikaruga** waar zich de **Horyuji-tempel** bevindt.

Gebouwd in de 7de eeuw is het niet enkel het oudste houten bouwwerk ter wereld, maar tegelijk nog steeds één van de mooiste tempels in Japan. Allé volgens de reisgidsen toch.

Het tempel complex is onderverdeeld in een groter westdeel (Sai-in Garan), dat zich voorbij de 15de eeuwse **Grote Zuiderpoort** (Nandaimon) bevindt, en een kleiner oostdeel (Toin), waarin de **hulptempel Chugu-ji** staat.

De Horyu-ji, de tempel der tempels, werd in 607 gesticht door prins Shotoku.

Het complex wordt ook beschouwd als de bakermat van het Japanse boeddhisme.

Het tempelcomplex werd, naar men aanneemt, in 670 na een brand heropgebouwd, hoewel sommige historici betwijfelen of er ooit een brand gewoed heeft. Hoe dan ook, vier van de gebouwen bleven meer dan 1300 jaar in hun oude toestand bewaard en zijn daarmee de oudste houten bouwsels van de wereld. Tot het complex, dat behalve verscheidene gebouwen uit Heian- en Kamakura-periode ook toevoegingen uit de 15de en 19de eeuw telt, behoort ook een hal, geopend in 1998 om onderdak te bieden aan de **Kudara Kannon**, een meesterwerk van houtsnijkunst en het meest befaamde beeld van de tempel.

De Horyu-ji, door de UNESCO aangewezen als werelderfgoed, bevat meer dan 2300 stukken die van historisch belang worden geacht - 190 daarvan zijn belangrijk cultuurbezit of nationaal erfgoed.

Het 7de eeuwse hoofdgebouw (Kondo) biedt onderdak aan enkele van de belangrijkste bronzen en houten beelden uit deze eeuw, deze zijn alleen zichtbaar door een houten traliewerk, vanwege het donkere interieur zijn ook de muurschilderingen waarop het paradijs is afgebeeld moeilijk te ontwaren. Deze werden in 1949 ernstig door brand beschadigd, maar zijn inmiddels fraai gerestaureerd.

Links van de Kondo staat een prachtige 7de eeuwse pagode (**Goju-no-To**), de oudste van Japan (33m hoog).

Deze pagode van vijf verdiepingen is de oudste Japanse pagode. De pagode stijl die werd meegebracht uit China, ontwikkelde zich uit de boeddhistische stupa in het oude India. De symboliek van dit type bouwwerken is betwist; een van de theoriën stelt dat de verdiepingen van de pagode de elementen vertegenwoordigen : Niveau 1 = Aarde, Niveau 2 = Water, Niveau 3 = Hout, Niveau 4 = Lucht/water en Niveau 5 = Hemel.

De centrale zuil is gemaakt uit een enkele cipres. De vorm van de zuilen in Horyu-ji doet denken aan de klassieke Griekse stijl, deze kwam via de zijderoute naar Japan. De Sierdaklijsten zijn van brons en er hangen windklokjes aan op de hoeken.

In de onderste verdieping wijzen vier gebeeldhouwde scènes uit Boeddha's leven naar de vier windrichtingen : op die aan de noordkant gaat de Boeddha op in het nirvana.

Vier sikkels op het dak van de vijfde verdieping, een unicum van de pagode van Horyu-ji, zouden het gebouw beschermen tegen blikseminslag. De negen ringen (boven op die sikkels) van de pinakel zijn uit brons vervaardigd.

Veel van Horyu-ji's kostbaarheden bevinden zich nu in het Nationaal Museum van Tokyo. Maar ongeveer duizend bleven achter in de **Galerij van Tempelschatten** (Daihozoin) even ten oosten van het hoofdcomplex in een museum.

Voor de verandering staat er chinees op het menu voor het avondmaal.

Dag 4 : Nara- Uji - Kinosaki

Na het ontbijt trekken we via Uji naar Kinosaki, een ouderwetse badplaats aan de kust van de Japanse Zee.

We rijden via de rand van Kyoto en een smalle doorgang tussen 2 bergketens, terwijl we ons te midden van de beste Japanse theeplantages bevinden, dikwijls afgedekt door zwarte doeken tegen het zonlicht. Even verder komen we dan aan in **Uji**.

De gemeente Uji, ongeveer 15 km ten zuidoosten van Kyoto's stadscentrum, was een van de eerste plaatsen in Japan met theeplantages. De groene thee van Uji is nog steeds befaamd.

Maar Uji is vooral bekend voor een prachtige aristocratische **villa de Byodo-in** die, compleet met lotusvijver en gebogen bruggetjes, naar het voorbeeld van paleizen die stonden afgebeeld op mandala's uit de Chinese Tang-dynastie.

De Byodo-in, staat tevens afgebeeld op de koperen 10 yenmunt.

De **Phoenix hall** aan de Ajike vijver, gebouwd als een landhuis door Fujiwara Yorimichi (966-1024), de machtigste premier uit de Heian-periode, werd in 1052 als tempel omgebouwd door diens zoon.

De andere paleisachtige gebouwen gingen in 1336 bij brand verloren, maar het hoofdgebouw (Ho-odo) uit 1053 bleef bewaard.

De tempel, weerspiegeld in de vijver eromheen, roept het beeld op van een neerstrijkende grote vogel, een feniks, de uitbouwen aan weerszijden stellen de vleugels voor.

Binnen (waar overigens niet mag gefilmd worden) staat een rijk versierd, 2.8 meter hoog, mooi zittendbeeld van de **Amitabha Boeddha** in meditatie houding.

De muren eromheen worden gesierd door 52 fijn gesneden houten beeldjes van musicerende engelen (**Bosatsu**).

Op andere muren zijn authentieke fresco's te zien, maar de schilderijen op deuren zijn reproducties.

De Byodo-in werd gebouwd naar het voorbeeld van paleizen die stonden afgebeeld op mandala's uit de Chinese Tang-dynastie.

Alle orginelen zijn tentoongesteld in het **Byodoin museum** (Hoshokan), wat iets meer tot de verbeelding spreekt.

Uji is ook bekend door zijn historische stenen brug en de aalscholvers die vissen in de Uji-gawa.

Met zicht op de rivier nemen we de lunch.

Maar een deel van de groep moet wel door de kniekes. Er is niet voor iedere westerling een stoel voorzien.

Geen idee wat er nu weer allemaal op ons bord ligt. T'is te hopen dat we nog terug recht geraken.

Vervolgens rijden we door naar **Kinosaki**, de meest befaamde onsenstreek in Japan. Toch wel even rijden, we overbruggen zo'n 230 km. We nemen daarvoor de autostrade die van de bewoning goed is afgeschermd. We gaan richting Kyoto, langs noord Osaka, Kameoko en houden dan even halt nabij Hikami in Ayabe.

De rit gaat verder naar Fukuchiyama, Wadayama, Toyooka en uiteindelijk na de nodige heuvels en tunnels belanden we in Kinosaki.

Maar we houden even halt aan de kust, van de **Japanse zee**.

In Kinosaki is het alsof men terug in de tijd gaat. We logeren immers in een **Ryokan**.

Een ryokan is een traditionele herberg, die zowel midden in de stad als op een afgelegen berghelling gevonden kan worden. Sommige bestaan al meer dan een eeuw en zijn omgebouwde grote landhuizen, andere zijn speciaal gebouwd.

We verblijven vandaag in de authentieke en in hout opgetrokken **ryokan MIKIYA**. Deze ryokan die reeds meer dan 260 jaar gasten ontvangt, is een bron van Japans historisch verleden.

Sommige ryokans zijn gevestigd in gebouwen uit de Edo-periode met bamboe, papieren schermen en tatamimatten. Van de 80 000 ryokans in het land richten de meesten zich op Japanse toeristen, maar buitenlanders zijn ook welkom.

Een ryokan heeft een unieke mengeling van een openbare en een privé-sfeer. Tradities zoals het uitdoen van de schoenen op de juiste plek zijn van groot belang, ongeacht de prijs van de kamer, een hoog niveau van etiquette is steeds vereist.

Als je binnen komt trekt je best meteen je schoenen uit en laat ze achter in de gang.

We dragen de plastic slippers die voor ons klaar staan.. Maar ze mogen alleen worden gebruikt in de gangen.

Wanneer we de kamer binnen stappen op de tatamimatten moeten ze weer uit en voor het toilet zijn er weer andere slippers. Die je na het toiletbezoek best terug achterlaat want, het getuigt van slechte manieren als je in het gebouw rondloopt in toiletsandalen.

Gasten arriveren meestal halverwege de middag, zodat ze genoeg tijd hebben voor een bad en diner.

Vroeger baadde men meestal gemengd, maar die traditie lijkt verleden tijd. Wanneer de baden water betrekken van een warme bron worden ze onsen genoemd.

We krijgen een katoenen kimono, een “**yukata**”, om in te slapen, maar ook om aan te trekken als we door het hotel lopen of zelfs voor op straat ! In de winter is er nog wel een warme mantel om erover te dragen. Met het grootste deel van de groep trekken we naar een badhuis dat wat verder in de straat gelegen is. We moeten dan wel weer andere hoge houten sandalen dragen, de **geta**.

De badhuizen en onsen zijn vaak gevoed door een thermische bron. In Japan is immers de aard op vele plaatsen in beweging en dunner.

Het is een absolute plicht om je eerst ritueel te wassen met behulp van de douche voordat je het bad ingaat. Het bad is uitsluitend bedoeld voor heilzame ontspanning. Hetzelfde badwater wordt immers ook door andere gasten gebruikt en het wordt als zeer ongemaniëred beschouwd om het te bevuild met een ongewassen lichaam of zeep- en schampooresten.

We krijgen een kleine en een grotere handdoek mee. De grote is om je na het baden af te drogen, de kleine dient als vijgeblad.

De kleine handdoek mag echter onder geen beding mee in het water. Je mag twee maal raden waar je er dan mee moet blijven....., mis..... gewoon op je hoofd of op een of andere opstapel.

Er is meestal ook een binnen en een buitenbad.

Voor de meeste Japanners is een bezoek aan zo'n spa het summum van ontspanning: eerst uitgebreid baden en dan veel en vooral lekker eten.

We keren terug naar ons hotel om gezeten in onze kimono uitgebreid te dineren.

Daarna maken we nog een wandelingetje door de straten rondom.

Uiteindelijk betrekken we de kamer om te gaan slapen. Er staan geen bedden, de futon-matrassen en het beddengoed werd door een kamermeisje opgemaakt. De tatami zou verend genoeg zijn om het verblijf minder Spartaans te maken dan het lijkt.

Maar dat zal ik morgen ochtend maar eerst ontdekken als ik wakker word en dan is het te laat.

Dag 5 : Kinosaki - Kyoto

Na een Japans ontbijt, sommigen zelfs nog in kimono, vertrekken we richting Kyoto. We worden nog uitgebreid uitgewuifd door het hotel personeel.

Opweg naar **Kyoto** dan.

Kyoto (514 km van Tokyo) met 1,5 miljoen inwoners, heeft alles wat een bezoeker zich maar wensen kan – meer dan 1800 tempels, honderden heiligdommen, historische gebouwen en buurten, befaamde tuinen en mooie plekken in beboste heuvels. Als op zes na grootste stad van Japan heeft Kyoto uiteraard niet kunnen ontkomen aan nieuwbouw, met name in het zuiden.

Kyoto wordt aan drie zijden door bergen omgeven en in tweeën gedeeld door een rivier die van noord naar zuid stroomt.

De stad is in 794 gesticht als **Heian-Kyo**, hoofdstad van vrede en rust. En gemodelleerd naar de Chinese Tang-stad Chang-an.

De cultuur van Kyoto werd een mengelmoes van allerlei invloeden, met als belangrijkste die van het keizerlijke hof en de adel. Later volgden de samoerai, beschermers van het zenboeddhisme en de theeceremonie. In de Edo-periode (1600-1868) werd Edo (Tokyo) steeds machtiger en verloor Kyoto zijn status als hoofdstad in 1868. Het leven hangt hier nauw samen met het ritme van de natuur. En ook de keuken is sterk seizoen gericht.

De prachtige tuinen zien er per seizoen steeds anders uit.

Als je de zijstraten inloopt, met hun oude winkels en huizen, tempels onderzoekt en door afgelegen buurten dwaalt, krijg je een idee van de culturele rijkdom binnen deze drukke moderne stad.

Aangekomen in Kyoto nemen we de lunch in “Café Terrazza” aan het “filosofenpad”, met Italiaanse keuken, een verademing voor wie nu al het japanse eten beu was. Geef mij toch maar liever japans.

We volgen verder het **filosofenpad**, de geliefde wandeling. De wandeling dankt zijn naam aan Nishida Kitaro (1870-1945), een professor in de filosofie die de route dagelijks liep om zijn gezondheid op peil te houden. Langs de route vindt je koffiehuisen, kunstnijverheids-winkels, restaurants en boetieks. Gedurende het kersen- en esdoornseizoen maken vele stelletjes uit heel Kansai de wandeling om te genieten van het natuurschoon langs het kanaal aan de voet van de prachtige **Higashiyama** (Oostelijke Bergen).

De wandeling gaat verder door en langs gezellige straatjes tot aan de **Ginkakuji of het Zilveren Paviljoen**. En we zijn er niet alleen. Jaarlijks kan Kyoto rekenen op zo'n 30 miljoen toeristen.

Bij de **Ginkaku-tuin** is het vaak erg druk. Het zogeheten Zilveren paviljoen van de tempel Ginkaku-ji ligt te midden van vijvers, aangeharkt gravel en dennenbomen.

Shogun Ashikaga Yoshimasa, een levensgenieter en estheet, liet de Ginkaku-ji in 1482 bouwen als een weelderig buitenhuis. Hij wilde het met bladzilver laten bedekken en iets maken dat enigszins te vergelijken was met het Gouden Paviljoen dat door zijn grootvader Yoshimitsu gebouwd was, maar het geld raakte op en Ginkaku-ji kreeg nooit zijn zilveren deklaag.

Na zijn dood werd het gebouw een tempel. Het magnifieke bouwwerk is een van Kyoto's belangrijkste bezienswaardigheden. De tuin eromheen, met zijn hoge dennenbomen, geharkt zand en een vijver met prachtige karpers, werd ontworpen door de grote landschapsarchitect Soami, die hierbij rekening hield met Yoshimasa's maankijkfeesten.

Het bijzondere aan deze boeddhistische tempel is, dat hij gebouwd werd op een grote houten stellage met beneden een heldere waterbron uit de rotsen. Opmerkelijk is de fijne dakbedekking van Japans cipressenhout en de bijzondere droge zentuin. Het geharkte zand lijkt bij maanlicht op en zilveren zee.

Met de bus rijden we dan even verder naar de **Kiyomizudera-tempel**, het is maar 4 kilometer verder, maar het verkeer zit muurvast en we doen er toch relatief lang over.

De tempel Kiyomizudera (Tempel van het Heldere Water) ligt in de beboste heuvels aan de voet van de Higashiyama. Het is er ongelooflijk druk, blijkbaar iets dat elke Japanner moet gezien hebben. Ik denk dat ze vandaag allemaal hier zijn.

De tempel daterend van 798, is gewijd aan de boeddhistische godheid Kannon met elf gezichten. De huidige gebouwen werden in 1633 opgericht door shogun Tokugawa Iemitsu. Het hoofdgebouw, een nationaal monument, staat gesteund door een vernuftig geconstrueerd onderstel van 139 stevige houten palen, hoog op een klif. Vanaf het terras, dat uitsteekt boven een diepe vallei, is er een befaamd uitzicht over de daken van Kyoto en de Yasaka-pagode.

Al meer dan 1000 jaar beklimmen pelgrims de hellingen om te bidden bij de 11-hoofdige Kannon en te drinken uit de heilige bron (kiyomizu betekent zuiver water).

Het heilige water dat bij de tempel Kiyomizudera neervalt brengt geluk en een lang leven, en ook daar is het weer drummen geblazen.

We wandelen verder door het smalle straatje dat **Kiyomizu-zaka** heet. Een klinkerstraat met een overweldigend aantal souvenirwinkels, maar met aan weerszijden oude houten gebouwen, betoverend mooi. Westerse bezoekers noemen het straatje het "theepotlaantje".

Even verder bevindt zich nog de 39m hoge **Yasaka-jinja** pagode uit 1440.

Aan het einde van onze wandeling ligt Nanzenji, een zentempel. Hier wacht de bus ons op en rijden we verder naar ons hotel en vervolgens naar een restaurant in het centrum van Kyoto.

We maken er kennis met een Japanse eetuitvinding. **Shabu-Shabu**. Dun gesneden rundsvleesplakjes die in een grote soepkom in enkele seconden gaar worden gekookt. Ongelooflijk lekker. Japans, maar weer anders dan anders. Maar ook onze dagelijkse portie sushi en tofu ontbreekt niet op het menu.

Dag 6 : Kyoto

Na het ontbijt bezoeken we **Nijo** (vlak over ons hotel), het paleis van de shogun Tokugawa (1542-1616), indrukwekkend door zijn eenvoud.

Het Nijo kasteel staat bekend om zijn bijzonder weelderige interieur en zijn zogenaamde nachtegaalvloeren. Deze zijn ontworpen om vogelachtige piepgeluiden voort te brengen als er op wordt gelopen, waardoor mogelijke indringers worden verraaden.

De **Karamon-poort** uit de Momoyama-periode heeft een gevel in Chinese stijl, de ingang tot **het Ninomara terrein**.

De beste Kano-schilders, oorspronkelijk uit een lage samoeraifamilie brachten hier verfijnde dieren-, bloem-, en landschapsmotieven aan in de ontvangsthallen. Houten gangen verbinden een reeks van houten gebouwen de Ninomaru-ontvangstruimten (zo'n 33 in totaal) en bieden ons een goed inzicht in het paleisleven van de shoguns.

De motieven bestaan uit levensechte tijgers en panters onder bamboetakken, wilde ganzen en reigers in een winterlandschap, pijnbomen, zwaluwen en pauwen. De schilderijen van kersenbloesems op de schuifdeuren worden toegeschreven aan Kano Noanobu (1650-1670). Hofcultuur ten top.

Het kasteel Nijo, gebouwd in 1603, was niet zozeer een fort, maar eerder een vorstelijke residentie tijdens de bezoeken van Shogun Tokugawa aan Kyoto. In de 18de eeuw verwoestte een brand de hoofttorens en nog vele gebouwen. Gelukkig is dat gene wat bewaard bleef buitengewoon indrukwekkend. Het kasteel viel in 1867 aan de keizerlijke familie toe, toen het hoofdgebouw (Honmaru) van het keizerlijk paleiscomplex hierheen verplaatst werd om te dienen als residentie voor prins Katsura.

Ten zuiden van het complex ligt de **Seiryu-en Garden**, ontworpen door de grote tuinarchitect Kōbōri Enshū (1579-1649). Oorspronkelijk stonden er geen bomen in (vallende bladeren deden denken aan de vergankelijkheid van het leven), maar de latere geplante bomen maakten de tuin niet veel vrolijker, de nogal sombere sfeer wordt vaak geweten aan het feit dat de tuin het enige is wat overbleef van het enorme domein dat bij het paleis hoorde in de Heian-periode.

We wandelen vervolgens tot enkele straten verder naar **Nijo Jinya**. Een belangrijk cultureel erfgoed, gekend als de residentie van de Ogawa familie.

De woning is gebouwd rond 1670 door Yorozuya Helemon.

Door de jaren heen werd het huis gebruikt als een verblijfplaats door verschillende staatsheren die het Nijo kasteel of Kyoto Shoshidai bezochten en als een politiek hoofdkwartier van stadsmagistaten. Daarom bezit de woning verschillende brandbeveiligings constructies. Maar vooral de vele kamers met schuilplaatsen en vluchtwegen nuttig bij aanslagen, verrast ons. Verder zijn er ontvangtzalen voor theeceremonies, een tuin met water en zelfs een kamer voor theater.

Mede doordat Kyoto in de wereldoorlog gespaard is gebleven, zijn er nog zoveel oude bezienswaardigheden te bewonderen.

Er zijn zoveel tempels en schrijnen - men spreekt van een tweeduizendtal - dat het onmogelijk is, er zelfs maar een tiende van te zien.

We nemen eerst de lunch. Geen japans, maar italiaans op zijn japans denk ik.

De bus brengt ons dan naar **de Ryoan-ji-tempel** (Vredige-Draak-Tempel) met zen-tuinen.

Die is van groot belang voor de Ranzai, een zensekte. De tempel is gesticht in 1473, en wereldberoemd om zijn rotstuijn. Algemeen toegeschreven aan Soami.

De tuin, een ommuurde rechthoek ter grootte van een tennisbaan, bestaat uit 15 stenen (waarvan er altijd maar 14 tegelijk van te zien zijn) van verschillende grootte in een zee van geharkt wit grind. Nooit kreeg het kleine zo verfijnd vorm als in dit kunstwerk (?), dat eilanden in de oceaan moet voorstellen. Destijds ontworpen om meditatie te stimuleren, lijkt het nu een voorbode van de moderne conceptuele kunst. (ik heb dat ook maar gelezen in de boekjes)

De meditatie kan ernstig verstoord worden door zowel het volume van de luidsprekers als de horde bezoekers. De faam van de rotstuijn overschaduwde de schoonheid van de gebouwen zelf en die van de ruime tuin eromheen met een lieflijke vijver en schaduwrijke priëlen.

Het brugje (Kyoyochi Pond) dateert uit de 12de eeuw. Tot enkele jaren terug waren er zelfs nog eenden te zien in de vijver. De Ryoan-ji heet eigenlijk **Oshidori-dera** of de **tempel van de eenden**.

Tuinieren staat, volgens een officieel onderzoek, zevende op de ranglijst van vrijetijdsbesteding in Japan, er zijn 36 miljoen enthousiaste tuiniers in dit dichtbevolkte land. Geen ruimte voor een tuin? Dan gebruikt men vensterbanken en voorgevels. Bloempotten sieren de huizen in kleinere plaatsen, bonsaiboompjes de balkons van flats in de grote steden.

Genoeg stenen gezien voor vandaag, dus staat er hopelijk nog wat anders op het programma.

En ja zeker het hoogtepunt moet nog komen. We bezoeken de **Kinkaku-ji** (of het **Gouden Paviljoen**) (officiële naam Rokuon-ji). Haast niets is mooier dan de aanblik van deze tempel zoals hij weerspiegeld wordt in de vijver die ervoor ligt, vooral wanneer de bomen eromheen zich tooien met hun herfstkleuren.

Maar daarvoor waren we precies nog iets te vroeg.

In 1220 was het de villa van Kinstune Saionji. De derde Shogun van Ashikaga, Yoshimitsu (1358-1408) verwierf zich het huis en liet het verbouwen tot dit juweel, zijn buitenhuis Kitayamaden (1397). Naar zijn wens werd het paviljoen na zijn dood een zen-tempel.

Alle gebouwen vervielen echter tot ruïnen, behalve Kinkaku-ji.

Het Gouden Paviljoen overleefde de Onin-oorlog, maar viel in 1950 ten prooi aan brandstichting door een geestelijk gestoorde monnik.

Van het huidige gebouw geplaatst in 1955, wordt gezegd dat het een getrouwe kopie is, maar critici beweren dat de goudkleur, vooral na verdere restauratie omstreeks 1987 te fel van kleur is in vergelijking met het origineel.

Op het dak staat een bronzen feniks. De harmonisch aangelegde landschapstuin en grote vijver draagt bij tot verfijnde uitstraling van het complex

De wandeltuïn met centrale vijver ligt aan de voet van de **Kinugasa berg**.

Op het einde van het wandelpad is er nog de **Fudo-do**, een hal toegeschreven aan de God van het vuur.

We zakken af naar het centrum, flaneren wat in de straten en belanden in een overdekte winkelgallerij. Noem het een fascinerende marktstraat. Japaners kopen hier hun levensmiddelen, keuze genoeg zo te zien, alleen geen idee wat het allemaal is, laat staan dat het kan worden gegeten.

We eten wat vanavond wat vroeger, in een ander hotel dan het onze in de stad, het Kyoto Royal Hotel.

We zitten meteen ook in de **Gion buurt**, de plaats waar je geisha's kan tegenkomen. Kyoto's oudste uitgangswijk. Voor de gemiddelde Japanse man het symbool van al het goede in het leven : wijn, vrouwen en karaoke.

Hoewel neon, en beton, disco's, restaurants met floorshow, pachinko-salons en het verkeer er genadeloos zijn opgerukt en het aanzien van de wijk onherstelbaar hebben veranderd, bestaan er hier en daar nog oude chaya (theehuizen), machiya (rendez-vous-huizen) en eerbiedwaardige ryokans (herbergen), vooral langs de Hanami-koji.

We moeten in de **Gion Corner** zijn. We worden er ondergedompeld in het **Kyoto's traditionele Muziek Theater** in de **Yasaka Hal**. We krijgen er voorstellingen van verschillende Japanse theatervormen.

Eerst is er de **theeceremonie** :

In de 8ste eeuw importeerde de Japanners (eigenlijk Zen-boedhistische priesters) thee uit China om de tijd te doden tijdens de meditatie. De adel begon thee te drinken op feesten en Sen Rikyu (1521-1591) gaf later vorm aan het ritueel rond de thee dat aantrekkingskracht had op de samurai. Kyoto is de bakermat van de thee ceremonie.

De theeceremonie bestaat uit een aantal stappen. Je ontmoet eerst de andere gasten, loopt over het terrein bij het theehuis, u wast zich, betreedt de kleine ruimte , maakt kennis met je gastheer en bewondert de ruimte en de ceremoniebehoeften waarna je kijkt hoe de thee wordt bereid. Daarna, buig je en nuttigt de etenswaren en de thee. Ieder onderdeel van de ceremonie heeft een betekenis, maar het gaat erom dat je geniet van het moment.

Tegelijk is er een opvoering van **Koto-muziek**, met een 13 snarig instrument, de Japanse harp. Overgebracht vanuit China zo'n 1300 jaar geleden. Maar wellicht is er niet iedereen wild van.

Dan is het de beurt aan het uitbeelden van het "**Flower Arrangement**" (**Kado**). Al sinds de 6de eeuw hebben Japaners bloemen in vazen gestopt en het is eigenlijk uitgegroeit tot een kunstambacht en een traditie.

Dan verschijnt het huisorkest ten tonele, de **Gagaku** (court music). Ze brengen oude Japanse muziek. Er hoort nog dans bij en er wordt ook gezongen, maar toch vooral instrumentale muziek.

Van oorsprong ook overge-erft van uit het oude China, ergens tussen de 7de en 9ste eeuw tijdens de Tang dynasty.

Tijd voor een komische act, **Kyogen**, uitgevoerd door **Noh-acteurs**. Maar als je geen japans begrijpt, is er weinig lol aan te beleven. Oorspronkelijk uit de 15de eeuw, maar sinds de 16de eeuw vooral populair bij de samoerai-elite. Tijdens de Edo periode mocht het gewone volk er niet naar kijken.

Na de toneelopvoering volgt de **japanse dans**. Uitgevoerd door een geisha. Er bestaan 2 soorten dans : de **Odori** uit de Edo Periode (17de eeuw), de andere is de **Mai**, die meer in de huistheaters werd opgevoerd in West Japan. Geen idee welke van de 2 we te zien kregen. Volgens de gekregen folder is het de **Kyomai**, een Kyoto Style dance.

Als afsluiter is er een poppenspel (**Bunraku**) : wel voor het gewone volk. De poppen zijn ongeveer 60 cm groot en worden bediend door in totaal 3 in het zwart geklede spelers. Een verteller vertelt het verhaal en doet alle stemmen, begeleid door **shamisen-muziek**.

We maken nog een korte wandeling door het geishakwartier, in de hoop....

De meeste Japanners hebben echte **geisha's** alleen op televisie of in optochten tijdens feesten gezien. Echte geisha's vermaken de politieke en industriële elite in exclusieve traditionele ryotei (restaurants), cha-ya (theehuizen) en machi-ai (rendez-vous huizen) – zonder uitzondering oude etablissementen met binnentuinen, gesierd door flikkerende stenen lantaarns.

De geisha's voor de Tweede Wereldoorlog nog zo'n 100 000 in getal werden na de oorlog verdrongen door de bardames, er zijn er nu nog maar met nauwelijks 8000.

De oorsprong van de geisha's ligt in de rosse buurten – de Drijvende Wereld – van 300 jaar geleden. De Groene Huizen, voornamer dan bordelen, in de 17e eeuwse hoerenbuurten organiseerden banketten, opgeluisterd door courtisanes die bedreven waren in zingen en dansen. De besten werden otoko geisha (mannen van het vak) genoemd. Omstreeks 1700 stonden de beste vrouwelijke entertainers bekend als geiko (vrouwen van het vak), een naam die in Kyoto nog steeds wordt gehanteerd. Wie hen in Kyoto anders noemt, zou hen diep beledigen, maar overal elders is het geisha.

De geisha, met haar wit geschminkte gezicht en haar lippen klein en helder rood als bloemblaadjes, is een levend kunstwerk, een symbool van vrouwelijkheid. Ze is geestig, spraakzaam, talentvol en sexy, kortom, ze hebben de uitstraling die Confucius had afgekeurd in deugdzaame vrouwen.

Omdat geisha's de conversatie uitstekend gaande kunnen houden, zijn ze ook graag geziene entertainers tijdens maaltijden. Oorspronkelijk werkten veel geisha's ook als prostituee.

De courtesanes boos over deze concurrentie, verzochten de overheid met succes om een wet die geisha's verbood te slapen met cliënten in de rosse buurten. Hierdoor werden de geisha's respectabeler en duurder. De huidige geisha's verdienen erg veel. Dat moet ook wel want elk seizoen eist van haar een andere kleur kleding en zij draagt nooit tweemaal dezelfde kimono voor dezelfde klant.

Vroeger begon de opleiding tot geisha al in de kinderjaren, tegenwoordig pas aan het eind van de tienertijd. Nog steeds willen honderden meisjes geisha worden, maar slechts 3 van de 10 doorstaan als maiko (leerling) de harde opleiding in het okiya (geisha huis) waar ze streng worden geschoold in zang, dans houding en het bespelen van de samisen (de Japanse drie snarige luit).

In Tokyo ziet u zelden geisha's, maar er zijn er ongeveer 1000. In Kyoto ziet u ze vaker, toch zijn er daar slechts weinig meer dan 500. Geisha's zijn minder ouderwets dan gedacht wordt. Hun conversatie is eigentijds en velen dragen bij hun werk tijdens partijtjes van het bedrijfsleven moderne kleding.

Dag 7 : Kyoto - Ise

Vermits de bus plots een lekke band blijkt te hebben, worden we overgebracht met de hotelshuttle naar het **Station van Kyoto**.

Een glanzend complex met huizenhoge ruimten, glazen wanden en tribuneachtige trappen. Kyoto's nieuwe JR-treinstation biedt een futuristische ingang tot de Japans oude keizerstad. Het in 1997 voltooide gebouw is het werk van architect Hara Koji, professor van de Universiteit van Tokyo, die er een internationale wedstrijd mee won. Hoewel het ontwerp bekritiseerd is omdat er geen traditionele Japanse motieven in zijn opgenomen, is het station ontegensprekelijk opvallend.

In het station zit het winkelcentrum The Cube, met kunstnijverheid- en levensmiddelenwinkels. Maar we kwamen er naar de treinen zien. Ultra snelle treinen. De eerste kogeltreinen zoals de pers hem ten tijde van zijn eerste rit noemde vertrok in 1964 uit Tokyo Station. Deze ultra snelle treinen, **Shinkansen**, zijn niet meer de snelste treinen ter wereld, maar hun efficiëntie is legendarisch. Er zijn 3 verschillende types : de Kodama, de Hikari en de Nozomi. Allen zijn ze aërodynamisch mogelijk. Maar vraag me niet welke we nu eerst en welke we laatst te zien kregen ? Ze houden wel allemaal maar kort halt om op schema te blijven. Je kan dus maar beter al in de rij gaan staan. Op de vloer is immers duidelijk aangegeven waar de deur van de trein zal opengaan.

Oh, ... toch weer verrassend zo'n Geisha die op vervoer staat te wachten, daar halen we onze camera snel voor boven. Er zijn er immers maar 500 in Kyoto, nu nog die andere 498.

Met de bus dan maar naar Ise langs de autostrade naar Nagoya en door enkel KMO zones. Druk verkeer en we blijven niet gespaard van fileleed om nog maar te zwijgen van de vele rode lichten. Via landwegen trekken we verder de bergen door maar komen dan toch tegen de middag aan in **Ise** en het **Shima schiereiland**.

We nemen toch eerst de lunch.

Na de lunch bezoeken we op een drafje het **Ise-jingu**, het heiligste en belangrijkste shinto schrijn van het land. Gelegen in het **nationaal park Ise-shima**, zijn de schrijnen hier al sinds mensenheugenis gewijd aan het keizerschap. Hoe ver dit teruggaat in de tijd, getuigen de ceders die meer dan duizend jaar oud zijn. De schrijnen zelf worden echter elke 20 jaar vervangen. Daar deze heilige plaatsen keizerlijk zijn, heeft dit gebied alle burgeroorlogen in de Middeleeuwen ongeschonden overleefd. Ook de huidige keizer Akihito kwam hier bidden voor steun van zijn voorouders, toen hij zijn vader Hirohito opvolgde. Het 'Grote Heiligdom' bestaat uit een buiten- en een binnenschrijn. In de **Naiku of binnenschrijn**, is het voornaamste schrijn waar de spiegel van de Zonnegodin Amaterasu Omikami ondergebracht. Het binnenste heiligdom is niet toegankelijk voor het publiek.

Heel anders dan bij boeddhistische tempels, valt vooral de soberheid van de gebouwen en de grootsheid van de natuur rondom op.

Tot het complex omgeven door bossen en riviertjes, behoren honderden mindere schrijnen, gewijd aan een stoet van godheden.

Shinto, de weg der goden, is de oudste godsdienst van Japan. Uitgangspunt is dat goden, kami, heersen over alles in de natuur, al dan niet levend of beziel. De vele kami, belangrijke en minder belangrijke, worden geëerd in duizenden heiligdommen op de heuvels en langs de wegen. Kort gezegd, Shinto is een godsdienst die de Japanners zelf hebben verzonnen. Van oudsher regeerde de keizer met instemming van de belangrijkste goden die als zijn voorouders werden beschouwd. Van 1868 tot in de jaren veertig was shinto de staatsgodsdienst. Het meest vereerde shinto-heiligdom bevindt zich hier in Ise. Hier huizen de geesten van de overleden keizers.

Het Ise-heiligdom heeft een eigen bouwstijl, yuitsu shimmei-zukuri geheten, die door een klein aantal andere heiligdommen is geïmiteerd. De poorten vormen de toegang tot het terrein van een heiligdom. Vaak zijn ze van vermiljoen geschilderd hout. Bovenop liggen altijd twee balken.

Even verder op is er het **Futamigaura-strand** waar in zee 2 rotsen zijn te zien, de **Meoto Iwa** (Man en vrouw rots of de gehuwde rotsen) die stellen de oudergoden van Japan voor, **Izanami en Izanagi**, en ze zijn verbonden door een heilige koord van stro, die elk jaar tijdens een shino-feest op 5 januari symbolisch in de echt verbonden worden.

Maar de golven kunnen er hoog oplopen en over de kade slaan, toch maar opletten als je een foto neemt, ik was bijna druipnat van zo'n overslaande golf.

In de mooie Ise-baai bezoeken we nog het **Mikimoto pareleiland**. Een museumcomplex gewijd aan de cultuurparel, waar u om het halfuur kunt zien hoe **parelduiksters** (door het toerisme tegen uitsterven behoed) hun werk doen.

In het museum is er een uiteenzetting van hoe de parels worden gekweekt en verder enkele kunstwerkjes waarin de parels zijn verwerkt.

En dan blijkt het weeral tijd om te eten. Uitgebreid japans voor de liefhebbers. En wat zit er nu weer in dat schotelke? En in dat?

Dag 8 : Ise – Eiheiji - Takayama

Nadat we gisteren de pracht van het Gouden Paviljoen konden aanschouwen, gaat de tocht op zoek naar de eenvoud en soberheid van zen verder.

Van Ise rijden we met de bus naar **Eiheiji**, de hoofdtempel van de Soto-Zen meditatieschool met een streng zenregime.

We nemen regelmatig de snelweg, passeren onder meer Matsusaka, Tsu en Anō. Verder komen we ook meer in berglandschap of toch heuvelachtig gebied, de voorlopers van de Japanse Alpen.

De lunch nemen we in **Kinomoto**, Kinomoto Shizugatake. We krijgen er een slaatje en rijst met grote garnalen voorgeschoteld in Japanse curry. Verre van pikant, al ziet het er heel anders uit.

De drank is er gratis omdat we te lang moesten wachten voor we aan tafel konden. Met nog duidend maal excuses erboven op, ja zo zijn jappers. Zit in hun cultuur ingebakken denk ik.

We vervolgen de weg via Tsuruga, Takefu en Fukui en bereiken uiteindelijk de Eihei-ji.

De in 1244 gestichte **Ehei-ji** is een van de twee hoofdtempels van de Soto Zen-sekte en sinds eind 16de eeuw het actiefste **zenmeditatieklooster** in Japan. Het heeft een klassieke rechthoekige plattegrond en de bruin-witte vertrekken en overdekte gangen liggen tegen de beboste berghelling op. Soto Zen streeft naar geleidelijke verlichting door ver van de wereld meditatie te beoefenen.

We belanden al vrij snel in de **Sanshokaku**. Deze ontvangsthal is vooral bekend om zijn plafond. 230 schilderwerken van vogels en bloemen, het werk van 144 belangrijke Japanse artisten sieren het plafond. De zaal wordt gebruikt voor lezingen en meditatie (zazen).

In het klooster wonen zo'n 50 ouderlingen en 250 cursisten. Het leven is hier sober, zonder verwarming en met een simpel dieet. In de **Sodo Hall** bezit elke cursist slechts een tatami-mat om op te eten, te slapen en te zazen (mediteren) – er heerst hier een zwijgplicht, net als in het badgebouw en de toiletten. Leken die met dit strenge zenregime willen kennismaken moeten vooraf boeken. We bezoeken de tempel op kousevoeten. Onze schoenen gaan mee in een plasticzak.

Na het bezoek aan de Eiheiji trekken we verder de **Japanse Alpen** in passeren meren, stuwmeer ... door en om de bergen. Nog een kleine stop in **Izumi** (met als attractie: een voorhistorisch dier). Maar de pannenkoeken waren overheerlijk, mag ik nog is bijten?

Daarna nemen we de hoogste snelweg van Japan (+1050 m) en zetten definitief koers naar **Takayama**.

We nemen ook het avondmaal in ons hotel. Weer lekker japans, wat zit er in jullie kommetjes? Mmmm ... echt lekker.

Vele bedrijven hebben zalen afgehuurd in ons hotel, het is immers feest hier de volgende 4 dagen, en hoe later op de avond, hoe zatter, sommige jappers kunnen zelfs niet meer op hun benen staan. Collega's dragen hen dan wel naar hun kamer.

Dag 9 : Takayama

Takayama, een karaktervolle stad in de Japanse Alpen, is van oudsher het centrum voor ambachtslui. Door haar geïsoleerde ligging in het omringende gebergte, heeft deze plaats haar authenticiteit grotendeels weten te behouden.

Takayama was de hoofdstad van de oude provincie Hida. De naam Takayama, hoge berg, geeft al aan hoe afgelegen deze eens zo belangrijke stad ligt. Haar timmerlieden zouden een belangrijke rol gespeeld hebben bij de bouw van de oude steden Kyoto en Nara. Omdat de faam van haar houtbewerkers zich verbreidde door heel

Japan bleef Takayama lang een welvarende stad. De moderne tijd bracht verval mee, maar juist de afgelegen ligging heeft meegewerkt aan het behoud. Tegenwoordig bezit de stad voldoende historische bezienswaardigheden om de afgezaagde benaming Klein Kyoto waar te maken – voornamelijk vanwege Teramachi, de tempelwijk. Toch lijkt Takayama in geen enkel opzicht op Kyoto, het is geen stad van samoerai, priesters en literatoren, maar van boeren, handwerklieden en kooplieden.

Aan couleur local geen gebrek tijdens de **ochtenmarkten**, waar zowel landbouwproducten en bloemen, als kunstnijverheid uit de omgeving te koop is. We bezoeken er eentje, de **Miyagawa morning market** op de oostoever van de **Miya-gawa**, voorbij de **Kajibashi-brug**.
Je kan er terecht van 7 tot 12 uur.

In de voormiddag brengt de bus ons verder naar het **Hida Minzoku Mura** (Hida Folk Village), een museumdorp, een verzameling van meer dan 30 oude boerderijen en plattelandsgebouwen uit de omstreken van Takayama en de Hida-regio. Herbouwd in een landschap dat hun oorspronkelijke omgeving zoveel mogelijk benadert.

Het ruim opgezette complex bevindt zich op een heuvelachtig terrein dat uitziet over de stad. De gebouwen, met hoge rieten daken en balken die door de rook van keukenvuren zwart geworden zijn, geven een boeiende kijk op het eenvoudige, vaak harde leven op het Japanse platteland tot minder dan een eeuw geleden. Meerdere traditionele ambachten worden er beoefend, waardoor we kennis maken met het leven van toen.

De huizen, **Gassho-zukuri huizen** zijn genoemd naar hun steile, met riet bedekte daken in de vorm van gassho (biddende handen). Het klimaat vereist sterke, steile daken die bestand zijn tegen zware sneeuwval en regen snel laten weglipen, zodat het riet niet gaat rotten. Gassho-huizen komen hieraan tegemoet door een reeks driehoekige raamwerken op een rechthoekige basis, waardoor een grote binnenruimte ontstaat. Meestal tellen ze drie of vier verdiepingen en huisvesten grote families van 20 tot 30 mensen op de begane grond die allemaal werken in de zijdeproductie. Op de bovenverdieping werden de zijderupsen gekweekt. Daar was variatie mogelijk in licht warmte en ventilatie. Om de lucht toevoer te vergroten hadden gassho-zukuri-huizen geen hoekkepers en stonden de ramen aan beide zijden open om de wind vrij spel te laten. In Shirakawa-go, waar de wind altijd noord-zuid waait, staan alle huizen in dezelfde richting. Details verschillen van dorp tot dorp. Het riet dat voor het dak wordt gebruikt is miscanthus, een soort pampagras. De rietlaag kan wel 1 m dik zijn. Horizontale palen aan de nok helpen het riet op zijn plaats te houden. Er worden touwen aan bevestigd bij reparatiewerkzaamheden. De daken hebben een helling van 60 graden (meestal maximaal 45 graden in Japan). Er komen geen spijkers aan te pas – de balken en latten worden verbonden met touw. Het onderste deel van het gebouw wordt bijeengehouden door houten nagels. Door latwerk in het plafond kan de rook uit de haard doordringen tot het dakgedeelte, waardoor het riet wordt beschermd tegen vocht en insecten. Als er voldoende rook opstijgt kan het dak 50 jaar mee.

Een paal met inkepingen diende als ladder. De horizontale balken worden vaak van bomen gemaakt die door de sneeuw zijn gebogen; omdat ze een beetje krom zijn vangen ze de spanning beter op dan rechte balken. De haard komt in alle huizen op het Japanse platteland voor. Hij werd gebruikt voor verwarming, koken en drogen. De stijl van de haard en het gebruik ervan verschillen van dorp tot dorp.

Enkele van de groep doen mee aan een theeceremonie in Tomitas House.

We rijden terug naar de stad, het verkeer zit min of meer muurvast, maar we geraken toch tot bij ons restaurant iets buiten het drukke centrum gelegen.
In een prachtig oud koopmanshuis, uit de Edo-periode, is er uiteraard zoals het hoort een Japanse maaltijd.

We maken niet de wandeling die op het programma staat, we zien niet direct het nut in en de weg lijkt ons toch iets te druk om er van te kunnen genieten. De bus brengt ons dan maar naar ons hotel.

In de namiddag verkennen we de stad ten volle.

Op een drafje passeren we langs het **Takayama Trein station**. En nemen de **Hirokoji staat**. Takayama ontleent zijn charme aan de buitengewoon goed bewaarde straten met **koopmanshuizen** en eerbiedwaardige sake-brouwerijen, waar de winkels, tavernes en herbergen eenzelfde oude sfeer ademen

In het centrum liggen de **old private houses**. Je kan er op de koppen lopen vandaag. Er wonen en werken nog steeds mensen. De straten zijn vol van winkels, restaurants, antique shops, museums, gallerijen en zelfs een brouwerij. En je waant je in het Japan van weleer.

In deze **Sanmachi Suji** wijk kijken enkele oude huizen ook uit op de **Miya rivier**.

We wandelen verder tot voorbij het riviertje **Enakogawa**. En belanden zo bij de **Soramachi tempel wijk**. Alhoewel we toch stilaan tempel moe beginnen te worden volgen we toch plichtsgetrouw de gids en volgen de **Higashiyama-wandelroute** door de wijk die is immers duidelijk bewegwijzerd in het Engels. Al worden de 13 tempels en 5 heiligdommen die u onderweg passeert niet van groot belang geacht, het zijn hoogtepunten van een heel leuke wandeling.

Maar we hadden gelezen dat in de stad **het bekendste festival van Japan** wordt gehouden.

Op 9 en 10 oktober is er een stoet die in heel Japan befaamd is, met **rijkversierde praalwagens** (yatai) met oude karakuri, mechanisch bewegende beelden. En het was nu 7 oktober, dus moeten die praalwagens toch ergens te zien zijn.

Met de hulp van een plannetje en wat gebaren taal aan een of andere bereidwillige japanse badgast geraken we in het **Kitayama Park**.

En in de **Festival Float Hall** is het dan zo ver. Daar kunnen we tal van praalwagens bewonderen. **Takayama Matsuri** (het festival) begon rond 1690 en wordt 2 maal per jaar gehouden. In de lente ,in de zaaitijd, en in de herfst, tijdens de oogst. Op beide festivals trekken twaalf rijkversierde praalwagens door de stad, begeleid door mensen in traditionele kostuums. Op vier wagens zijn karikuri-marionetten te zien die met 36 koortjes door 8 poppenspelers moeten worden bediend. Tussen de festivals in, worden vier van de magnifieke praalwagens getoont in dit museum, samen met foto's van de andere.

Prachtig moet het zijn om de stoet te zien bij valavond, als de wagens gehuld zijn met brandende lampions vooruitgetrokken op een van de rode bruggetjes waarbij alles weerspiegeld wordt in het water. Maar ja das maar voor over enkele dagen en dan zijn we hier niet meer.

Maar er is meer. We staan even stil bij het **Sakurayama Hachiman schrijn** omdat het toch zo typisch Japans is, die Japanners toch, hun geloof blijft ons verbazen.

Ons ingangs ticket geldt ook voor het op enkele meters verder gelegen museum : **Sakurayama Nikko Kan**.

De **Nikko-Toshogu** is er na gebouwd op schaal 1/10 de. Een belangrijk boeddhistisch shintoï stisch centrum ten noorden van Tokyo. Deze mooiste historische bezienswaardigheid van Japan is gelegen in Nikko. Het werpt in iedergeval een totaal anderbeeld op de houten schrijnen of tempels die we tot nogtoe hebben gezien. Ten tijde van de Samoeraoi's moet het prachtig zijn geweest.

De hoeveelheid versieringen van de Toshu-gu zijn overdadig en tegelijk imponerend. Er is zelfs een computergestuurde verlichting die de zonopgang en zonsondergang nabootst.

We wandelen terug naar het centrum, het is er al iets minder druk dan op de middag.

En s'avonds is er dan onze eerste biefstuk-(friet ?) op japanse bodem. Ja het kan ook oerdegelijk belgisch zijn. Steak met een frisse pint. (Sapporo van't fleske deze keer).

Dag 10 : Takayama – Kiso - Matsumoto

Na het ontbijt gaat de tocht verder naar Matsumoto via **Tsumago**, een authentiek bergdorp op de oude weg tussen Kyoto en Tokyo. Maar de weergoden zijn ons vandaag iets minder gunstig gezind. Het lijkt wel iets voor de ganse dag.

Vanuit **Magomo** zouden we een boeiende wandeling maken in het schilderachtig bergdal.

De regen beslist er echter anders over. We nemen geen risico en slenteren maar wat in de regen in Magome zelf.

Magome is normaal een schilderachtige stad, maar te veel van de oude huizen – beschadigd door braden en herbouwd – zijn veranderd in toeristencafés en kischerige souvenirwinkels.

De wandeling Magome-Tsumago van 3uur (9,5 km) gaat dus niet door en volgt normaal de oude Nakasendo-route.

We rijden dan maar met de bus naar Tsumago.

Er is een picknick lunch op de bus en we maken kennis met een van de andere symbolen van het goede japanse leven : de karaoke.

Tsumago dan, wordt sinds 1968 geschemd. De gebouwen zijn er mooi gerestaureerd, de kabels lopen ondergronds en de tv-antennes zijn uit het zicht verwijderd, auto's zijn zelfs verboden.

De rivier de **Kiso** loopt door een schilderachtig bergdal dat de route van de Nakasendo vormde, een van de postwegen uit de Edo-periode.

In Tsumago, een van de 11 postplaatsen, hangt nog de sfeer van toen, langs de smalle straten staan houten herbergen en winkels.

Men is er ingeslaagd de sfeer van het einde van de 19e eeuw zo origineel mogelijk te bewaren en behoort alles tot het beschermd kunstpatrimonium van het land. Toch is dit geen openluchtmuseum, maar wonen en werken hier dag dagelijks mensen.

Vanuit Tsumago brengt de bus ons naar **Matsumoto**. Het is nog een dikke 3uur rijden. We gebruiken daarvoor deels de autostrade. Door dat we in bergachtig gebied zitten moeten we ook tal van tunnels door. De langste is wel 8 km lang.

Tegen de vroege avond komen we aan in Matsumoto.

De voornaamste attractie in Matsumoto in deze toegangsweg tot de Japanse Alpen, is het kasteel, op zo'n 20 minuten lopen van ons hotel. Het bezit het oudste, vijf verdiepingen hoge samoeraikasteel in Japan (1594) en de muren en de gracht stammen uit 1504. Het functionele maar mooie gebouw is goed bewaard gebleven. En vooral s'avonds is het moeilijk te geloven dat het het **zwarte kasteel** wordt genoemd.

Het wit accentueert het zwart van de houten muren dan veel meer, een nationaal pronkjuweel, bijgenaamd **Karasu-jo** of kraaiennest.

Er is in ons hotel een huwelijksfeest aan de gang, vele japaners helemaal opgetallood lopen door de hal en de wandelgangen.

In het hotel genieten we nog van een gevarieerd buffet en voor een vaste prijs (1000 yen) mogen we drinken zoveel we willen. We hebben dan ook heel wat biertjes achterover geslagen. Zowel Bob als Bobbette.

Dag 11 : Matsumoto – Fuji Berg

In Matsumoto flaneren we doorheen het centrum en het **Nawate straatje**, waar een kikker de toegang duidt tot de oude **samoerai rijhuisjes**. De gids vertelt ons dat een handtekening in Japan geen waarde heeft zonder dat er een stempel naast staat, dus moet ieder japanner ook een naamstempel hebben, en die kan je in de gespecialiseerde detailhandel ook hier kopen.

Verder bezoeken we ook de **Shogyoji Tempel**, die langs de **Metoba rivier** gelegen is.

De Metoba-gawa stroomt van oost naar west door Matsumoto. Langs de oevers ziet u een leuke variatie van oud en nieuw.

Omdat op de dag na een nationale feestdag in Matsumoto het Ukiyo-e museum, ook gesloten is (met zijn grootste verzameling ukiyo-e, beroemde houtblokdrukken met portretten van geisha's, sumo-worstelaars en toneelspelers uit heel Japan. De Ukiyo-e inspireerden het Europese Japonisme, dat meerdere schilders waaronder Van Gogh, Ensor en Monet beïnvloedden) zetten we direct koers naar het **Matsumoto Castle** in het Matsumoto Park.

Matsumoto, in de 14de en 15de eeuw geregeerd door de Ogasawara-clan en in de 16de door de Ishikawa's, heeft van oudsher een kasteel, **Matsumoto-jo**. Het geldt als een van de mooiste van Japan. Naar men zegt is de naam ingegeven door de vorm van het kasteel, maar waarschijnlijker is dat het deze naam met andere zwarte kastelen deelt om zich te onderscheiden van het 'Zilverreiger'-kasteel van Himeji. Het kasteel, in eerste aanleg daterend van 1504, en kreeg zijn definitieve vorm omstreeks 1590.

We beklimmen de vijf etages langs hoge houten trappen, terwijl we de maanzichttoren, de voorraad- en wapenkamers en verblijfplaatsen van de samoerai verkennen.

Vanaf het uitzichtpunt op de vijf verdiepingen hoge kasteel, te bereiken via steile houten trappen, hebben we een schitterend uitzicht op de bergen. Het interieur - feitelijk zes verdiepingen (Japanse kastelen hebben van buiten af gezien vijf, maar in werkelijkheid zes verdiepingen) herbergt een waar wapen arsenaal : schietwapens, zwaarden en wapenuitrustingen.

Het kasteel was nooit bij oorlogshandelingen betrokken - daarom verkeert het in zo'n goede staat.

Aangezien de streek rond Matsumoto bekend is voor zijn **wasabi-kwekerijen** (Japanse mierikswortel), brengen we een bezoek aan een wasabi-farm. We rijden noordwaards richting Omachi.

Maar eerst is er nog de lunch in **Kamikochi**, de Azo Mino Winery een producent van wijn en bier.

De **Daio Wasabi kwekerij** dan, nabij Omachi. Het is een koolsoort, eigenlijk de japanse tegenhanger van onze mierikswortel, dikwijls geraspt en als pasta geserveerd met een hete smaak.

De farm zelf heeft een oppervlakte van 150 000 m² en verbruikt 150 000 m³ water, de groei verwacht constant doorlopend water. Daarvoor zorgt een natuurlijke bron. Het is er zelfs een van de 100 beste plaatsen van het land waar niet alleen water voorradig is voor de Wasabi teelt maar ook voor de inwoners rondom.

Er is een heel parcour uitgestippeld zodat je de wasabi plantage in behoorlijke wat panorama's kan bewonderen.

Er zijn bruggetjes, tearooms, soevenier shops en zelfs enkele kleine Shrijnen, die mogen ook hier (in Japan) niet ontbreken.

Maar van de Wasabi worden ook nog ander produkten gemaakt. We proeven eerst van het **wasabi bier**. De goene kleur heeft geen invloed op de smaak.

En ook het **wasabi-ijs**, smaakt ondanks de groene kleur naar een ijsje.

In de namiddag rijden we dan verder naar de vijf meren rond de **Fuji-san**. We nemen daarvoor de nodige autosnelwegen en uitaard vele tunnels.

De avond valt al snel en in het donker valt weinig te zien van de Fuji berg en zijn omliggende meren en mogelijk rijstakkers. Er valt zelfs nog wat regen. Wat later bereiken we **Yamanakake** aan Yamanaka-meer (Yamanaka-ko) behorend tot **Fuji-Hakone-Izu Nationaal Park**

In het Mount Fuji krijgen we nog een kleurrijke japanse maaltijd voorgeschoteld. Mmmm.... Lekker.

Dag 12 : Fuji Berg – Hakone - Tokyo

De regen van de afgelopen dagen heeft ook hier zijn sporen achtergelaten. Er hangt s'morgens een verschrikkelijk dikke mist. De **Fuji berg**, met z'n 3776m niet enkel de hoogste berg van het land, maar tegelijk een heilige berg én symbool van Japan is met de beste wil van de wereld niet te zien.

Driehonderd jaar geleden was de vulkaan voor het laatst actief. Van de bergen die in de shintobergcultus vereerd worden, is de Fuji de machtigste, hij wordt al sinds de prehistorie als heilig beschouwd.

Tot 1868 was de berg verboden terrein voor vrouwen, tegenwoordig maken in het klimseizoen (de maanden juli en augustus) meer dan 250 000 toeristen van beide seksen en alle leeftijden de klim naar de top.

De paden over de hellingen van de Fuji zijn niet al te steil en lopen geleidelijk omhoog.

Wie de massa wil ontlopen, zou buiten deze maanden de beklimming moeten doen.

Buiten het seizoen is het weer echter onvoorspelbaar.

En dat is vandaag zeker het geval. De Fuji mag dan ook de verlegen berg worden genoemd en vaak verstoppertje spelen. Zelfs tijdens onze wandeling in de omgeving van het hotel blijft de mist hardnekkig hangen. Het meer is dan al wel beter te zien en ook de stadjes op de oevers zijn vanonder de wolken gekropen. Maar de Fuji ? Zelfs zijn voet is nog niet te zien. Dan maar meekijken op foto's van latere reizigers, die hadden blijkbaar meer geluk. We komen er toch niet voor terug.

De hoogste hellingen bestaan uit losse vulkanische as, zonder enige begroeiing of water.

De sierlijke haast symmetrische vorm van de Fuji, zijn veranderende aanblik in verschillende seizoenen en tijden van de dag en de manier waarop hij het landschap bepaalt, hebben hem tot symbool van Japan gemaakt en tot geliefd object van kunstenaars.

De oevers van de grootste meren, Yamanaka-ko en Kawaguchi-ko zijn het dichts bebouwd.

De vulkanische activiteit en de schuivende tektonische platen maken Japan kwetsbaar voor aardbevingen. Per jaar komen er in Japan zo'n 2000 aardbevingen voor; veel daarvan zijn zo zwak dat ze alleen met seismografische apparatuur waargenomen kunnen worden. Soms zijn er zeer zware aardbevingen, zoals die van 1923 en die van 1995 in en rond Kyoto. Over de eeuwen gezien treft elke 70 jaar een aarbeving het gebied. De volgende is dus al overtijd.

Na de wandeling vertrekken we met de bus die een omcirkelende beweging maakt rondom de Fuji berg. De weg rolt zich af langs een prachtige natuur en talrijke meren.

Als het weer mee zit, zien we de mooiste vergezichten. De mist is toch al voor een deel verdwenen en die mooie vergezichten krijgen we nu toch al gedeeltelijk te zien, maar de Fuji, die is en blijft nog steeds futsjie. Alhoewel, is dat ginder al niet de voet, of zijn het nog maar zijn tenen.

De tocht gaat richting **Hakone**. We houden er halt aan **Ashino-ko-meer**. Een modain ontspanningsoord voor uitgebluste inwoners van Tokyo. Het is omgeven door verschillende bergen en de Fuji, allé ja , vandaag dan even niet te zien. Op een mooie dag wordt de Fuji prachtig weerspiegeld in het kalme meer.

Er varen replica's van historische boten in westerse tijl. De japaners zijn er zot op.

Maar we moeten iets verderop zijn voor de lunch. In het **Fujiya-hotel** in Hakone, een klassevol hotel van het begin van de vorige eeuw.

Hakone is een druk bezocht stadje met een stukje traditionele charme, groene omgeving mooie huizen en een parchtig riviertje maar in de eerste plaats bekend om zijn onsen, natuurlijke warmwaterbaden die meestal aan hotels verbonden zijn. Maar wij kwamen er voor de lunch.

Het Fujiya Hotel is een pareltje van de traditionele Japanse architectuur, gebouwd in 1870, het is nog niet zolang gerestaureert en hersteld in zijn oude glorie. Ook de tuinen rond het hotel zijn zo japans als het maar zijn kan. Het hotel is wereld beroemd geworden door zijn voornamen gasten : John Lennon en zijn japanse vrouw Joko Ono waren regelmatig bezoekers. Maar ook keizer Hirohito en zijn familie kwamen wel is over de vloer. We krijgen er franse keuken voorgeschoteld.

Na de lunch brengt de bus ons naar **Tokyo**, de laatste etappe van de reis. We nemen de snelweg en de laatste 70 km is volgebouwd met huizen tot vlak bij autosnelweg

In 1603 werd Edo, een vissersdorp rond een vervallen kasteel, ten koste van Kyoto de nationale hoofdstad. In de 18de eeuw was het al de grootste stad ter wereld. Begin 21ste eeuw heeft Tokyo, zoals de stad sinds 1868 heet, 12 miljoen inwoners.

Tegenwoordig is er bijna niets meer dat aan het oude Edo herinnert en het oude Tokyo werd bij de grote aardbeving van 1923 en bij de bombardementen twee decenia later grotendeels verwoest. Het naoorlogse Tokyo is vrijwel onherkenbaar anders. Er zijn veel grauwe huizenmassa's en industriewijken.

Het is in Tokyo niet eenvoudig om de weg te vinden, want er zijn maar weinig straatnaambordjes en de nummering op de gebouwen is ingewikkeld. Op het eerste zicht een onbegrijpelijke stad en eindeloos groot. Er wonen immers 12 miljoen mensen op elkaar geplakt en in een straal van 50 km rond het keizerlijke paleis (in de provincie) wonen maar liefst 33 miljoen zielen die nooit lijken te slapen.

We volgen trouw onze gids wanneer we een eerste wandeling maken naar de **Ginzawijk** niet ver van ons hotel om een eerste indruk op te doen van de stad.

De oorspronkelijke Ginza buurt was vroeger het centrum van de zilverhandel. Maar de traditionele kleine huisjes zijn onder de voet gelopen door hoge buildings met chicke winkelgallerijen die zicht tot in de hoogste verdiepingen kunnen situeren.

Aan het einde van de 19de eeuw werd Ginza de etalage van de ontwikkeling in westerse stijl, met cafés en restaurants in de schaduw van winkels en warenhuizen. Tegenwoordig staat Ginza op gelijke hoogte met Fifth Avenue in New York, met vele elegante winkels die hier al lange tijd gevestigd zijn. Nieuwe warenhuizen en winkelcentra uit de jaren tachtig hebben de wijk een sfeer van mercantiel futurisme gegeven. Ginza is ook een uitgangswijk. De lonkende neonreclame van kleine bars in de achterafstraatjes van Ginza lijken verlokkelijk, maar veel exclusieve clubs behoren tot de duurste ter wereld.

Ginza heeft ook veel bezienswaardigheden, waaronder musea met Japanse en westerse kunst en een uniek Japans theater.

De klanten zijn er al even opzichtig als de uitstal ramen.

In Tokyo is van alles te koop. De inwoners van Tokyo winkelen graag en de stad is een waar winkelparadijs met enorme warenhuizen, informele straatmarkten en unieke winkels. Het bijzondere van Tokyo is dat er zoveel verschillende soorten winkels zijn, maar in sommige buurten vindt u winkels die zijn gespecialiseerd in bepaalde producten. Ginza is een buurt met traditionele, duurere winkels. Gelukkig hadden we de Visa thuis gelaten.

Voor het avondmaal trekken we naar een lokaal restaurant : "Coccina Italiano" in de winkelwijk, en omdat het niet alle dagen japans kan zijn voor de afwisseling Italiaanse keuken :sla, spaghetti, pizza en dessert.

Dag 13 : Tokyo (dag 1)

De volgende twee dagen proberen we een idee te krijgen van deze onwaarschijnlijk boeiende stad, vol tegenstellingen en waar altijd wel iets te beleven valt. Vandaag staat 'uptown' Tokyo op het programma en dat begint vlak bij het hotel. We gebruiken niet langer onze bus, maar verkennen Tokyo per trein en metro. De metro gebruiken in Tokyo is een pure noodzaak, autorijden is voor buitenlanders volstrekt zinloos. Meer dan 5 miljoen jappers maken er dagelijks gebruik van.

Ondanks de overbevolking tijdens de spitsuren is de ondergrondse keurig georganiseerd. Ligt het aan de oosterse zelfdiscipline of respect voor uniformen, in iedergeval kan de mensen massa zich verbazend snel en geordend verplaatsen.

We trekken eerst naar **Oshiage**. We bezoeken er **Sumo-worstel school** : Tomozuna. Sumo is tegenwoordig meer professionele sport dan vechtkunst.

Het vindt zijn oorsprong in shintoï stische oogstriten, 2000 jaar geleden. In diverse sumo-rituelen is de relatie met het shintoï sme bewaard gebleven. Ieder jaar vinden in Japan 6 sumoworsteltoernooien plaats die live op tv worden uitgezonden en hoge kijkcijfers halen. De toernooien duren 15 dagen. In Tokyo vind er een plaats in januari, mei en september. Het Nationaal Sumo-stadion telt 10 000 zitplaatsen. De toernooien beginnen op zondag en iedere worstelaar moet één keer per dag de mat op.

We hebben geluk om de dagelijkse praktijk te volgen in deze sumoschool of **beya**. We moeten echter wel stil zijn en vooral geen camera's met filts.

Voor sumoworstelaars is trainen hun leven. Als een japanse jongen de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt kan hij toetreden tot een sumo-beya. De sumomaatchappij is streng hiërarchisch. Nieuwelingen moeten de oudere worstelaars dienen, schoonmaakwerk doen en koken voor de hele beya.

Hun dag begint om 4.00 uur in de ochtend, terwijl de anderen om 6.00 uur opstaan. De enige maaltijd, de **chankonabe** (een vetrijke hutsepot), wordt tegen de middag gebruikt en de jonge worstelaars krijgen de restjes van de oudere worstelaars. Daarna volgen dan allerlei taken.

Bij ons trachten sportlui er zo slank en lenig mogelijk uit te zien, elk grammetje vet is er teveel aan. In Japan zijn de sumoworstelaars atleten die een vetrijk dieet volgen om zo dik mogelijk te worden.

Ze warmen zich op door 100x op en neer te balanceren op 1 been, een symbolische beweging waarmee ze slechte geesten willen verpletteren maar waar ze ook hun tegenstander mee willen intimideren. Sumo of japans worstelen is doordrongen van shinto rituelen. De weinige handelingen tijdens de voorbereiding zijn minstens even belangrijk als het gevecht zelf.

De wedstrijd wordt op 2 manier beslist : door de tegenstander in de ring te laten vallen, of door de tegenstander uit de ring te duwen. De wedstrijd wordt in een kleine ring gehouden, dus is het belangrijk dat je snelheid en kracht hebt.

Professionele sumo worstelaars zijn zeer gerespecteerde burgers in Japan. Als ze naar het buitenland reizen moeten de zetels en toiletten in vliegtuigen aangepast worden. Sumo worstelen mag niet onderschat worden, de dikkertjes moeten over een uitstekend uithoudingsvermogen beschikken, tijdens de trainingen worden ze volledig afgepeigerd.

Door zout te strooien zuivert men de ring en het aanstaande gevecht. Dit maakt deel uit van het complexe ritueel dat de worstelaars voor de wedstrijd uitvoeren. Ook stampen, klappen en heffen ze hun handen alvorens te buigen voor hun tegenstander.

Ondanks hun omvang - is er geen gewichtslimiet - bewegen sumoworstelaars (rikishi) snel en behendig, waardoor wedstrijden vaak kort duren (rond de 10 seconden). De verliezer is degene die als eerste met een ander lichaams deel dan de voetzolen de grond raakt, opgeeft, of uit de ring wordt geduwd. De scheidsrechter (gyoji) wijst de winnaar aan.

De scheidsrecher draagt een traditioneel hofkostuum en gebruiken een waaijer om het begin aan te geven. Gewoonlijk past men slechts 48 technieken toe, maar er bestaan er veel meer.

We trekken vervolgens naar **Aoyama** en **Harajuku**, waar de Champs d' Elysées van Tokyo liggen. De buurt is bezaaid met dure merkwinkels en hypermoderne architectuur.

De **Omotesando-dori** een brede met bomen omzoomde boulevard tussen de Aoyama-dori en Harajuku wordt de Champs Elysée van Tokyo genoemd. Het is er sinds halverwege de jaren zeventig het thuis van de internationale chic, ze is bekend om haar boetieks van bekende namen waar onder Louis Vuitton,... Del Rey praliënen en Ann De Meulemeester.

Achter de hoek is er echter een wirwar van straatjes met kleine kruideniertjes en eenvoudige prefab huizen of een traditionele Japanse tuin in een buurt vol trendy restaurants.

We wandelen verder naar ons restaurant voor de lunch.

's Namiddags brengen we een bezoek aan het **Memorial Museum of Art**. Met een tentoonstelling van **Ukiyo-e**. Een inhaalbeweging van het gemiste Ukiyo-e museum in Matsumoto van enkele dagen terug. We krijgen een grote verzameling te zien van ukiyo-e of ingekleurd houtsnijwerkdrukprenten in perspectief. Filmen was niet toegelaten, dus werd ik al na enkele minuten op de vingers getikt. Gelukkig moest ik mijn apparatuur niet inleveren.

Ons bezoek aan Tokyo is nog van belangen niet ten einde. We zitten nog steeds in de Harajuku wijk en trekken naar de **Takeshita-dori**. Een smal straatje tussen Meiji-dori en het station Harajuku. Hier zijn de laatste trends voor de jongeren te vinden. Met excentrieke tienermodewinkels. Maar voor te shoppen had ik echt geen tijd. Ik had mijn handen vol met foto's trekken en alles op film vast te leggen.

Om echt een idee te krijgen van de Tokyo gekte, alsof we dat nog niet hebben gezien, gaan we naar **Shibuya**, dat staat voor het bruisende moderne en feestend Tokyo.

Als je dacht dat een kruispunt slecht 4 zebra paden kan tellen heb je het mis.

In Tokyo hebben ze er eentje met 6.

Tegenwoordig kan je hier terecht voor het nieuwste op gebied van mode, eten, muziek en technische snuffjes. Aan het station van Shibuya staat ook het beeld van **de hond Hachiko**. Dit beeld uit 1936 is een populaire ontmoetings plaats en werd hier neergezet voor een hond die iedere avond bij het station zijn baasje stond op te wachten, zelfs nog als die al 10 jaar dood was.

We nemen in Shibuya de metro, naar Shinjuku.

Shinjuku betekent 'nieuwe herberg' naar de vele cafés die hier eind 17e eeuw hun deuren openden, toen het gebied een poststad werd op de route van Edo naar de Japanse Alpen.

De nederzetting groeide snel en had al gauw een grote illegale rosse buurt binnen haar grenzen – die nog steeds bestaat. De beschaving kwam in 1885 met de bouw van het spoorwegstation, nu een van de drukste treinterminals ter wereld.

Minder beschadigd dan de rest van de stad na de aardbeving van 1923 groeide Shinjuku uit tot het middelpunt van Tokyo.

Na de Olympische spelen van 1964 kwam de ontwikkeling van Shinjuku tot 'het nieuwe hart van Tokyo' in een stroomversnelling. Aan de westelijke rand ontstond een **woud van wolkenkrabbers**.

Het megastation van Shinjuku is het drukste ter wereld met zo'n 1,5 tot twee miljoen reizigers per dag. Het station bestaat uit een doolhof van ondergrondse gangen en winkelstraten met maar liefst 60 uitgangen. We volgen dus maar wisselend de gids.

Dit station is een belangrijk knooppunt van zowel metrolijnen van in de stad als vertrekpunt van treinen en bussen naar de buitenwijken.

Nog niet lang geleden lag hier het waterreservoir van Tokyo, maar sinds in 1971 hier de eerste wolkenkrabber werd gebouwd is de hoogbouw in snel tempo verder gegaan.

Niet te min is de 243m hoge **Tokyo Metropolitan Government Office** of gewoonweg het stadhuis uit 1992 een must. De gevel van dit complex, bestaat uit twee torenflats en een halfrondplein.

Het stadhuis kent 48 verdiepingen en we nemen de lift tot de 45ste verdieping, waardoor we op zo'n 200m hoogte een uitzicht hebben over de gehele stad.

De meeste kantoorgebouwen (en de duurste bedrijfsgrond) vindt je hier. Hier werken ongeveer 250 000 mensen. In veel hotels en kantoorgebouwen is op de bovenste verdieping een restaurant met uitzicht op de stad.

Net als veel plaatsen in de wereld zouden de heldhaftige samoerai's van welleer wellicht een hardstilstand krijgen bij deze nieuwe aanblik van hun oude vertrouwde omgeving.

De wolkenkrabbers van West Shinjuku domineren nu hier de sky-line van Tokyo. De futuristische torengebouwen zijn technologische hoogstandjes. Alleen al omdat ze opgetrokken zijn op een vulkanisch actieve ondergrond.

Wat de architectuur betreft hebben ze er in Tokyo een potje van gemaakt. Niet bij gebrek aan inspiratie, wel in tegendeel. Er wonen immers zoveel mensen, dat de bouwgrond immers onbetaalbaar is geworden en elke bruikbare ruimte meer dan optimaal benut moet worden.

Een Japaner denkt immers eerst aan het economische aspect.

De stadswandeling of metro rit gaat verder richting **Roppongi**.

Bij valavond begint de hele stad op te lichten. Roppongi is de uitgangsbuurt bij uitstek. Hier vindt je s'avonds de meeste hype figuren uit de Japanse samenleving.

Roppongi betekent 'zes bomen', maar tegenwoordig is er nauwelijks groen te zien. Toen in de jaren 50 het aantal buitenlandse ambassades in Roppongi toenam, ontwikkelde de wijk zich met het nabijgelegen Azabu en Hiroo tot een woonwijk voor buitenlanders. Bekend om zijn restaurants (nog steeds) groeide Roppongi uit tot het centrum van westers georiënteerd vermaak. Vandaag de dag zitten er de beste restaurants van Tokyo, zowel internationale als Japanse.

Roppongi is ook een district met veel muziekclubs. U kunt er terecht voor jazz, blues, ska, hip-hop, disco, country en western of soul.

We dineren er in "Gonpachi" een Japans restaurant in een afzonderlijk vertrek, gelukkig met een put onder tafel. Weer zeer verassend en zeeee.....r lekker.

Met een lijnbus rijden we terug richting hotel.

Dag 14 : Tokyo (dag2)

Vandaag staat 'downtown' Tokyo in de schijnwerpers, waar we meer met het volkse gedeelte van de stad geconfronteerd worden.

We trekken eerst naar de **vismarkt van Tsukiji**, de grootste ter wereld. Al van voor 5 uur s'morgens is het een bedrijvigheid van je welste. Wij arriveren een pak later, het is al na de negenen. Maar het lijkt er nog steeds erg druk.

Deze markt voorziet bijna het hele Kanto-gebied (de regio rond Tokyo) van vlees en vis. De veiling begint al om 5u20 maar is gesloten voor het gewone publiek en om 7uur is hij al afgelopen. Naast de grote hal ligt **de Tsukiji Outer Market**, een dicht kluwen van groot- en detailhandelzaken die verse of gedroogde vis en tal van andere voedselproducten verkopen. De drukte in de smalle straatjes is overweldigend. Er lopen kopers en sjuwers en

er rijden vorkheftrucks rond. Een ongeluk is nooit veraf, je moet dus goed links en rechts kijken voor je een staatje oversteekt.

Japan is een van de grootste visverbruikers van de wereld. En de meeste produkten komen van deze plaats. Dagelijks gaat er meer dan 2500 ton rouwe zeekeus over de toonbank. De vangst komt niet uitsluitend uit Japanse wateren. Het kan best zijn dat je kreeft vindt uit Boston, of tonijn uit Portugal of Afrika. Hier hebben de 15 000 restauranthouders en andere klanten uit de horeca van Tokyo de keus uit meer dan 450 visprodukten die in de ongeveer 1700 kramen worden aangeboden. Tonijn is hier het neusje van de zalm. De diepgevroren karkassen zijn goud waard en de inzet van grote sommen geld. Garnalen, kwallen, palingen en andere soorten vis krijgen allemaal een speciale behandeling.

Voor de beste sushi van Tokyo kan je terecht in de sushi bars recht tegenover de vismarkt. Sushi is een verzamelnaam van allerlei soorten vis die op een hompje kleefrijst geserveerd worden. Sashimi is de versie zonder rijst. Maar het was nog veel te vroeg voor de lunch.

We nemen even een kijkje in de **Namiyoko Inari Jinja** (Heiligdom van de Golfbrekende Vos), waar vissers en handelaren komen bidden voor veiligheid en voorspoed. In de winkelstraat aan de overkant is van alles te koop, van gedroogde tonijnen tot porseleinen borden.

Voor de afwisseling nemen we nog is de metro dit maal van **Tsukijishijo** station naar **Ryogoku**.

De rest van de voormiddag mogen we doorbrengen in het **Edo-Tokyo Museum** uit 1993, een opvallend sciencefictionachtige gebouw. Er staat ook het Nationaal Sumo stadion (Kokugikan) daterend uit 1985. Maar wij kwamen voor het Edo-Tokyo Museum vlak ernaast.

Het museum is gebouwd in de stijl van een chic warenhuis.

Het is opgesplitst in **2 tentoonstellingsruimten**, waarvan er een is gewijd aan de Edo-periode en de andere aan de periode na 1868, toen Edo de naam Tokyo kreeg. De tentoonstelling is interessant voor jong en oud en goed gedocumenteerd, zowel in het Japans als in het Engels. De route door het museum begint bij een traditionele houten boogbrug. Er zijn ook reconstructies van bouwwerken, waaronder de voorgevel van het Kabukitheater en van het kantoorgebouw van een krant uit de Meiji-periode. In prachtig op schaal nagebouwde diorama's is van alles te zien.

Het Edo-Tokyo Museum schetst ook een beeld van hoe de stad tot groei kwam en hoe het alledaagse leven de voorbije eeuwen evolueerde tot de huidige megapool.

Te zien zijn ook een schaalmodel van de eerste wolkenkrabber, een riksja en de Japans eerste auto op licht, een driezits Subaru met een 360cc motor. Verder nog schepen die op de Sumida voeren een rivier die in de Edo periode al van groot belang was.

Van Ryogoku gaat het met de metro dan naar **Asakusa**.

De lunch bestaat uit lekkere shushi.

Na de middag bezoeken we verder Asakusa.

Asakusa is het echte hart van de oude stad en is Tokyo's meest kleurrijke en traditionele wijk. Ze combineert oude Japanse verfijning met de bruisende en levendige aspecten van een volksbuurt en heeft een heerlijke sfeer. Bovendien heeft Asakusa een aantal van de belangrijkste bezienswaardigheden van de stad, en is dus een 'must' voor elke toerist.

Een van de belangrijkste bezienswaardigheden van de stad is de **Senso-ji Temple**, waarschijnlijk de enige boeddhistische tempel in Japan die zo'n grootte stempel op zijn omgeving drukt - wat meestal alleen bij shinto-tempels het geval is.

We bereiken de Senso-ji tempel via de **Kaminarimon poort**, beroemd om zijn kolossale lantaarn van rood papier in het midden en de goddelijke wachters aan weerszijden.

De Kaminarimon-poort brandde af in 1865 en werd pas in 1960 gerestaureerd. De wachterbeelden van Fujin (rechts) en Raijin (links) hebben oude koppen en nieuwe lichamen.

Achter de poort ligt de **Nakamise**, een straat met souvenir- en speciaalwinkels die naar de tempel zelf leidt. Onnoemelijke kraampjes met houten handgemaakte kammen, vers gebak, religieuze beeldjes, zoete maar keiharde crackers, poppetjes, waaiers en tal van andere traditioneel Japanse producten staan aan weerszijde opgesteld.

Uiteindelijk is er de **Hozo-mon-poort**, met twee verdiepingen met bovenin een schatkamer met 14de eeuwse sutra's. In 1964 opgetrokken uit gewapend beton.

De **Senso-ji** (ook Kannonsama genoemd) staat al meer dan een millennium op dezelfde plak. Volgens een legende zou de tempel in de 7de eeuw door drie vissers gebouwd zijn. Na in hun netten een beeld van Kannon gevonden te hebben, de godin van de barmhartigheid, droomde elk van hen dat de godin hun vertelde een

tempel te bouwen. Sinds de 9de eeuw is de tempel meermaals herbouwd en pas in het begin van de 17de eeuw kreeg hij zijn huidige vorm.

De tempel overleefde de aardbeving van 1923, maar raakte in de Tweede Wereldoorlog zwaar beschadigd. De belangrijkste gebouwen zijn gerestaureerd in de Edo-stijl. Vooral de dagelijkse rituelen maken deze tempel apart.

Dit indrukwekkende betonnen gebouw uit 1958, met een gebogen dak van 70 000 bronzen dakpannen, doet denken aan het origineel. Hetzelfde geldt voor de vijf verdiepingen tellende pagode ten westen van de tempel. De schilderijen op het plafond van de centrale hal hebben het bombardement overleefd en zijn origineel.

In de tempelhof staat een groot bronzen wierookvat (jokoro) dat constant wordt omgeven door mensen die zich de wierook-dampen toewuiven om gezond te blijven.

In dit stadsdeel vindt men nog traditionele spullen en ateliers waar oude ambachten worden uitgeoefend. Na lange jaren van onderwaardering, is er duidelijk een trend op gang gekomen om het traditionele karakter van dit stadsgebied in ere te herstellen.

Genoeg geschopt, tijd om verder te trekken naar het **Waterbus station** aan **Azumabashi** voor een cruise op de **Sumidagawa** rivier.

Niet alles was op de reis vlekkeloos verlopen en het plaatselijke agentschap biedt ons een cruise aan.

We verkennen Tokyo nu vanop het water.

Voor we aan boord gaan zien we nog de opvallende **Flamme d'Or Building**. Veel moderne architectuur lijkt hier in Tokyo geïnspireerd op toekomststeden in sciencefictionstrips uit de jaren vijftig. De excentrieke Flamme d'Or Building dateert al uit 1989. Het lijkt op een enorme peper die op een massieve cilinder zwart graniet ligt, maar het heeft alles te maken met bier. Er onder zijn de bierhal en het restaurant van **Asahi Super Dry Beer** gevestigd.

Tokyo leefde ooit van zijn rivieren en kanalen. Toen de stad nog Edo heette, werd bijna alle handel gedreven via de waterwegen. Toen er steeds meer rijdende transportmiddelen – vooral treinen- kwamen raakten de rivieren en kanalen in onbruik. We krijgen toch een ander kijk van Tokyo vanop het water. We komen verschillende gekleurde bruggen tegen, en de skyline verandert voortdurend.

We leggen aan in **Tokyo Bay** aan de **Hinode pier**. We maken vervolgens een wandeling door **de Hama-rikyu Gardens**. De tuin van de Shogun Tokugawa, in landschapsstijl al aangelegd in 1709. Er stond vroeger ook nog een paviljoen maar is nu vervangen door mooie theehuizen. Hoewel Hama-rikyu is omringd door wolkenkrabbers, is de fraai aangelegde tuin nog steeds een groene oase in het volgebouwd Tokyo.

We zitten nu toch wel erg dicht tegen de Ginza wijk dus is het maar een paar minuutjes meer tot ons hotel. Uiteraard gaan we nog snel wat sfeer opsnuiven in de Ginza wijk zelf.

We hebben nog rustig de tijd om even op adem te komen en in Ginza nog wat souvenirs aan te schaffen. Aan winkels en grootwarenhuizen met kwaliteitsgoederen is hier zeker geen nood. De Belgian waffles zijn erg intrek.

's Avonds is er nog lekker avondmaal, en we sluiten in stijl af, met uiteraard een japanse maaltijd.

Dag 15 : Tokyo – Frankfurt - Brussel

Na het ontbijt transfer naar de luchthaven Narita voor vertrek per rechtstreekse non-stop lijnvlucht van LUFTHANSA naar Frankfurt of naar Munchen. Maaltijden en dranken aan boord zijn inbegrepen. Bij aankomst te Frankfurt/Munchen aansluitend doorverbinding in de late namiddag per lijnvlucht van LUFTHANSA naar Brussel Nationaal.

***** THE END *****

Bibliografie :

Reisprogramma Anders dan Anders 2007
Reisgids/begeleider (AdA)
Reisverslag AdA medereiziger mei 2007
National Geographic Traveler reisgids : Japan, editie 2001
Capitool Reisgidsen : Japan, editie 2001
Dominicus Japan editie 2000
Reisreportage Go2 Tokyo
Reisfolders meegebracht uit Japan